

Zavoral a rămas, cred, o bogată corespondență, redactată în românește, — din păcate, noi dispunem numai de câteva scrisori, adresate lui Jarník. Ele constituie o dovadă indiscutabilă că abatele Zavoral dispunea de o mare putere de receptivitate față de limbile străine. Numai după câteva luni de zile, el izbutise să minuiască, cu multă măiestrie, limba română. Cele câteva scrisori, de care dispunem, — prin topica și stilul lor curgător, dar mai ales prin formele neaoșe românești, care împrumută expunerii o culoare arhaică, merită să figureze în orice antologie epistolară românească.

*

Așadar, împrejurări diferite au generat aceeași preocupare, aceeași râvnă, — împinsă uneori pînă la pasiune, ca în cazul prof. Jarník — de a învăța temeinic limba română. Tustrei și-au făurit, în felul acesta, un instrument de comunicare, cu ajutorul căruia au putut pătrunde în viața sufletească a soldaților răniți, români de origine, aflați atunci în lazaretele din Praga.

Aceste fapte, săvîrșite cu o impresionantă modestie sub imperiul evenimentelor grave ale războiului, capătă acum, în lumina istoriei, o adîncă semnificație social-umană. Este, deci, de datoria noastră ca, pe baza atestărilor documentare, să arătăm împrejurările și momentele în care prof. Jarník, preotul Špachta și abatele Zavoral s-au apropiat de răniții români, cu o coplesitoare sinceritate și discreție, creindu-se astfel unul din cele mai afectuoase capitole din istoria modernă a relațiilor româno-cehe. Ne vom ocupa de fiecare în parte, începînd cu *Jan Urban Jarník*.

Primele contacte ale lui Jarník cu răniții români din Praga. Într-o scrisoare adresată ziarului „Românul” din Arad, în martie 1915¹, deci la aproape șapte luni de la izbucnirea războiului, Jarník ne informează că, pe la sfîrșitul lunii august 1914, pe cînd se afla la Potštýn, a fost anunțat că într-unul din lazaretele din Praga se găsește un soldat rănit, de origine română, cu numele de *Vazul*. Rănitul nu cunoștea nici o limbă străină și nu se putea înțelege nimeni cu el. „Aflîndu-se într-o stare sufletească deznădăjduită”, conducerea lazaretului a făcut apel la amabilitatea lui Jarník de a face pe translatorul în această împrejurare. Din motive pe care nu le cunoaștem, Jarník nu s-a putut deplasa imediat la Praga și serviciul de interpret, solicitat de direcția spitalului, a fost făcut de prof. Gheorghe Staca, român, de fel din Macedonia².

„Cîteva zile mai tîrziu”, scrie mai departe Jarník, guvernatorul țărilor cehe, contele Francisc Thun, îl înștiințează că în lazaretul instalat în localul academiei contelui Straka se află „un soldat rănit, român de origine, care nu știe nici o limbă străină. Din nefericire — notează contele Thun, niciunul dintre medici și nici personalul de îngrijire nu cunoaște limba română”³. În consecință, Jarník e rugat să facă la spital o vizită soldatului cu pricina și dorințele lui eventuale să le comunice soției lui Thun, sau contelui Wallen-

¹ „Românul”, Arad, V, Nr. 48 din 1/14 martie 1915.

² Gheorghe Staca a fost anunțat despre aceasta de Jda, fiica mai mare a lui Jarník care, funcționînd ca învățătoare la o școală din Praga, a trebuit să plece de la Potštýn înainte de sfîrșitul lunii august, pentru a se prezenta la școală pe ziua de 1 septembrie („Românul, *l.c.*”).

³ Scrisoarea lui Thun către Jarník din 7 oct. 1914. (Anexa Nr. 2)